



PEDALANT PELS ANDES: TRES VIATGES EN UN

Text i fotografies de **Mireia Rovira Forné**
(@mireiacabra)

Una travessa en solitari i amb parella, combinant la bicicleta de muntanya i rutes a peu per descobrir el Perú més andí, resseguint-li la columna vertebral fins a la capital de la veïna Bolívia.

Si parlem de grans travesses cicloturistes, indubtablement, parlem de la Perú Great Divide (PGD). No en va, és considerada una de les millors del món. I és que ho té tot, un repte tant ardu com d'exquisida bellesa, que no requerirà de grans habilitats de planificació, perquè la navegació i la intenció, són prou senzilles.

De juny a agost del 2023 travesso gairebé tot Perú (i una petita part de Bolívia) amb una bici equipada a l'estil *bikepacking*, unint la PGD amb altres rutes i variants de

collita pròpia. Pedalant sola durant els dos primers mesos, i acompanyada per la meua parella en la recta final.

Per afegir-hi més ingredients, ho vaig amanir amb petites caminades en zones emblemàtiques, com la serralada Huayhuash o l'Ausangate, fent així un tastet del cèlebre ambient alpí, marca de la casa. Un viatge ple de primeres vegades, pedalejant pels inabastables paisatges de puna, envoltada d'imponents nevados i acollida per la calidesa de la seva gent.

**Miralls i miratges
al llac de Yantac.**



QUAN ELS SOMNIS ES FAN REALITAT

Després de tres avions i gairebé dos dies de viatge estic esgotada, però per fi aterro a Cajamarca, al nord del Perú. És un aeroport petit, familiar, i jo, una *gringa* solitària, atrafegada enmig d'un escampall de bosses, eines i caixes, jugant a quadrar un altre cop les peces del puzzle, era tota una atracció pels locals. De seguida, la Pati i la Pilar, dues dones de mitjana edat, s'interessen per mi. Se'n fan creus de veure'm, de veure una dona, manegar-se amb comoditat entre cargols i claus Allen. Mentre vaig avançant amb el muntatge, la seva curiositat va agafant embranzida: ¿com és que viatjo sense el meu *esposo*? ¿Per què vull visitar Perú? ¿Per què en bici? ¿Per on passaré, serà tot pura bicicleta? ¿Si no tinc por? ¿Si no tinc fills? ¿Per què no en tinc? ¿Quanta *plata* m'ha costat: el bitllet, la bici, els accessoris...? ¿Com gestiono la higiene durant la menstruació? Etcètera, etcètera. Auguro que aquest reguitzell de preguntes serà rutinari durant tot el viatge, així que aprofito per assajar el meu guió, prenent nota mental de les respostes que em cal afinar o maquillar per no donar peu a més insalvables derivades culturals. S'acomienen omplint-me de benediccions, encomanant-me a Déu i als àngels protectors, i, malgrat el meu ateisme acèrrim, accepto de bon grat tanta bondat i els corresponc amb un: «Que les beneïxi a vostès també!».



Convidades d'un casament a Pitumarca.
A baix: Meandre del riu Yavi, arribant al llac Titicaca.

Cajamarca, com tot Sud-amèrica, té escrita una cruenta història amb els conqueridors, representada encara a la plaça d'armes o a la Cámara del Rescate. Si tenia curiositat per saber com em rebrien, ja des de l'aeroport, vaig comprovar que era pur entusiasme el que sentien quan els explicaves d'on eres. Qui més qui menys, tenia família o coneguts emigrats a la Península i apreciaven que, venint de tant lluny, decideixis visitar la seva pàtria.

A més, els pocs cicloturistes amb qui coincidiria, no eren de parla hispana, i els autòctons es delectaven amb mi: una estrangera a qui po-



der cosir a preguntes amb la seva natural curiositat i indiscreció. Dedico un parell de dies a descansar i adaptar-me al nou fus horari. Passejo per la ciutat, n'esbrino les dinàmiques quotidianes, n'adopto l'accent i les expressions, compro pastilles pel *soroche* (el temut mal d'altura), i completo d'altres tràmits rutinaris: aconseguir sols (la moneda local), un xip telefònic i comprar (massa) menjar.

Impressionants vistes al Paso Trapecio, a la serralada Huayhuash.

I al tercer dia, tant plena d'incògnites com de confiança, poso rumb a la PGD. Comptava amb un modest bagatge cicloturista, però mai havia viatjat sola, ni tan lluny, ni tants mesos. La clau va ser la diligència: matinar, estar disposada a passar fins a 10 hores dalt de la bici (o





La valuosa feina dels *arrieros*, els
traguers de la serralada Huayhuash.

empenyent) i exercir activament la paciència. Les quilomètriques i serpentejants pistes de *trocha* (terra) que m'anirien portant a coronar cada *abra* (collada), on la manca d'oxigen és una llosa, m'obligarien a avançar a pas de tortuga i a inventar-me mil i una distraccions per fer-ho més suportable.

LA CALOR I EL SOL CASTIGUEN DE VALENT. AMB PROU FEINES PUC AVANÇAR NI TAN SOLS CAMINANT. LITERALMENT, M'OFEGO. I ÉS QUE VAIG PEDALANT CAP ALS 4.000 M PER PRIMER COP A LA MEVA VIDA

Caldria adaptar-se al ritme que imposava l'exigència de la ruta, ser flexible i escoltar-me. Desconeixia com m'afectaria el *soroche*, el pes de l'equipatge, les gèlides nits d'acampada de fins a -18°C, si em sentiria prou segura, o si per mandra o necessitat hauria de canviar de plans. Només tenia una premissa: calcular l'arribada a Cusco, punt de trobada amb la meva parella, que arribaria el 26 de juliol per pedalar junts fins a La Paz.

ENLLAÇANT LA PERÚ GREAT DIVIDE

Durant la primera jornada, Perú ja em va posar a lloc, en molts aspectes. A Jesús, un grupet de ciclistes em rep amb fascinació. Només una noia en forma part, i recordo que li brillaven els ulls al veure'm. «Un dia vull viatjar com tu», em diu mentre em demana una autofoto. De sobte, m'adono que ara soc jo qui inspira altres noies a atrevir-se a viatjar, i no puc evitar sentir-me'n orgullós.

M'adverteixen que no trobaré aigua fins al següent poble, així que sumo dos litres a la sobrecarregada bicicleta. La cosa es posa interessant... A mesura que guanyo altura, el camí es dreça i se'm fa impossible encadenar més de deu pedalades. La calor i el sol castiguen de valent. Amb prou feines puc avançar ni tan sols caminant. Literalment, m'ofego. I és que vaig pedalant cap als 4.000 m per primer cop a la meva vida. Hauria de mantenir la calma i no desesperar-me amb les veus que em fustigaven constantment: «¿Vols dir que això no és massa per a tu?».

Per fi arribo a Laimina Alta, un poblet de quatre cases disseminades enmig de sembrats

i eucaliptus. La mestressa d'una d'aquestes cases, quan li pregunto si puc acampar, em contesta: «Normal! acasito namás», alhora que afegeix que agafi aigua del *cañito*, mentre desapareix per anar a buscar les mules. És llavors quan confirmo que he escollit el destí perfecte per aquest viatge.

Durant la nit, la carpa queda custodiada pels gossos de la finca, que llepen amb delit la llauna de tonyina que he deixat fora. Bregar amb la por que tinc a aquestes bestioles va ser un altre repte afegit, que si bé la majoria acaben sent inofensius, si els subornes amb un roseg de pa o els esbronques a ple pulmó, mai



pots abaixar la guàrdia. Surten d'arreu, quan menys t'ho esperes, a la caça de ciclistes o motocicletes, rabiüts, infatigables.

Passen els dies, i és fascinant experimentar com el cos s'adapta: a menjar o beure menys si cal (i en llocs de dubtosa salubritat), a respirar sense aire, a pedalar una mica més amunt, una mica més enllà. El patiment es transforma en superació, però la fatiga s'acumula, i els pocs

El Nevado Santa Rosa apareix després de superar l'Abra Raura(4.750 m). A dalt, un ramat d'alpaques.





**L'espectacular reserva de Nor Yauyos
Cochas, on trobarem passos com l'Abra
Pumacocha (4.950 m).**

dies de descans que em vaig regalar a ciutats com Huaraz, Baños i Huancavelica, van ser tan gloriosos com perillosament temptadors d'acomodar-s'hi.

Per qui no ha sentit a parlar de la ruta, la definiria com una muntanya russa de dimensions colossals, que s'obre pas per la serralada andina, i on a la seva part central, es culminen gairebé cada dia passos que freguen els 5.000 m. No es pot prendre a la lleugera: l'altitud i

mensitat de l'horitzó que se t'obre al davant, o acampar sota el cel més pur que hagi imaginat mai, tot en la més rotunda solitud, és difícilment descriptible.

Els artífexs de la ruta han aconseguit compondre una melodia (quasi) perfecta, que et va captivant, en un crescendo, on el fil conductor són delicioses pistes que encadenen collades i valls habitades per gent amable i resilient, de vida senzilla i sofrida, esculpits per tradicions ancestrals i on tant la religió com la figura masculina segueixen predominant.

Rere un revolt, et pot sorprendre una enorme i obscena llengua de gel que llisca per la falda d'un *nevado*, un ramat d'esveltes vicunyes afinant el seu crit d'alerta, un poblet de tova tret d'una peli del Clint Eastwood o la postal d'un llac cristal·lí esquitxat de flamencs. Els paratges remots s'equilibren amb el pas per petites viles on comprar aliments bàsics i, si tens sort, degustar un econòmic menú guisat per amabilíssimes *mamitas*. Trobarem poques i preuades ciutats, evitant al màxim les grans urbs.

L'única nota discordant són els passos miners. És un dany col·lateral que cal pagar. L'economia del país se sustenta en bona part en l'activitat minera, i gràcies a això, existeixen i es mantenen camins i carreteres, millorant l'encara precària comunicació terrestre del Perú. El peatge és dolorós, especialment en veure in-

drets d'un extraordinari valor natural, com Raura, completament destruïts. Sovint, s'obren noves mines que no figuren als mapes. Podem trobar camins impracticables o d'altres controlats per personal armat, que tot i que no solen posar objecció al pas de ciclistes estrangers, sovint generen moments tensos. El zenit són les explotacions ja esgotades, deixades de la mà de Déu i de l'home, i que pel camí, s'han empassat

llacs i contaminat les aigües. Cementiris de ferralla, assentaments de fantasmes, cicatrius obertes que ningú es molestarà en guarir.

Fidel al meu estil, vaig ometre alguns compassos per afegir-ne d'altres. A Pallasca, em

**L'icònic Machu Picchu,
amb el Huayna Picchu al fons.**





desvio per visitar les Lagunas de Pusac Ccocha, reserva de vicunyes, i a Yungai, no em veia amb forces per culminar el mític Portachuelo, però m'acabo escapant per visitar la Laguna 69, pagant un abusiu peatge per a *gringos* a l'entrar a la reserva natural.

Passat Huaraz, decideixo virar cap a la glacera del Pastoruri, precedit per les singulars flors de Puya Raimundi, i regalar-me dues inoblidables nits d'acampada. Aquest trencall, el prenc amb l'objectiu d'arribar a Baños i caminar sis dies amb autosuficiència per Huayhuash, tot un trencaclosques logístic resolt amb la complicitat de la policia, que a més de deixar-me acampar al pati de la comissaria, convertit en una rústica pista de bolei, va custodiar-me la bici durant la travessa. A l'aventura, s'hi van sumar en Jean Marco, un guia de muntanya, i els seus *arrieros*, atents a la meva arribada cada tarda per oferir-me conversa i un mate d'anís; la Jessica i l'Elio, uns peruans que també anaven per lliure i que em van mostrar a una altra versió del país; i la divertida comunitat de Túpac Amaru. Si busqueu emocions fortes, només cal demanar-li al director de l'escola que us retorni a la ciutat amb el seu *carro*...

Reenganxo la PGD a Oyón, però passat Huncavelica (famosa pels seus pastissos o *queques*) evito un últim pas. M'informen que l'accés està impracticable i em dirigeixo a Santa Inés. En arribar-hi, un veí m'acompanya a la posta de salut. L'Andrea, la infermera, a més d'oferir-me una llitera, vol que l'acompanyi a fer els domicilis pendents, invitació que no puc refusar (deformació professional). Passem una tarda d'aprenentatge mutu, que només puc agrair-li amb un te de canyella i clau.

Per posar un final èpic a la meva pedalada en solitari, tenia una promesa per complir: visitar San Francisco de Pujas, el poble de la meva tieta. Casualment, estava molt a la vora de Vilcashuamán, i m'encaixava perfectament (o això pensava). Tot i l'emotiva acollida dels veïns i familiars, sortir del poble es convertí, per la meva tossuderia, en un infern en forma de camí inexistent, ple d'esvorancs, vegetació punxeguda i d'altres trampes mortals. Per a més inri, em van advertir que al riu s'havia vist un lleó de muntanya. Ja tenia el títol per aquella jornada: el dia del puma. L'endemà, quan per fi vaig tornar a la carretera que mai hauria hagut d'abandonar, exhausta i esgarrinxada, necessitava ajuda, i de nou, a Pariabamba, la

ranxera del director em trauria de l'atzucac. Una furgoneta col·lectiva i un autobús de luxe farien la resta de camí fins a Cusco, la meua única opció si volia arribar a temps.

NAVEGANT PER L'ALTIPLÀ

Intuïa que arribats a la monotonia d'aquest terreny, seria més difícil sorprendre's amb els paisatges, i així va ser. Felicitment, ja tenia companyia. L'arribada de l'Òscar, després d'un emotiu retrobament a l'aeroport, ho faria més amè.

La ciutat de Cusco es mereixia dedicar-li uns dies de visita, igual que l'anelat Machu Picchu, tot i la gimcana que vam haver de superar per aconseguir les entrades (digne d'un capítol a part). Volíem seguir per la ruta de Las Tres Cordilleras fins al pas fronterer de Tilali, més desconegut i atractiu, però el maleït *sor-roche* es va rabejar a gust amb l'*esposo* i després del nostre periple a peu per la icònica muntanya de colors a l'Ausangate, on ens vàrem quedar atrapats per una brutal tempesta de neu, llamps i trons. No era prudent continuar. Ens endinsàvem a una regió sense serveis a

A dalt: L'imponent Ausangate, des de l'Abra Apacheta (4.900 m). A baix: Canviem de ruta i seguim un itinerari més amigable per arribar a Tilali (ruta de Las Cuatro Lagunas).



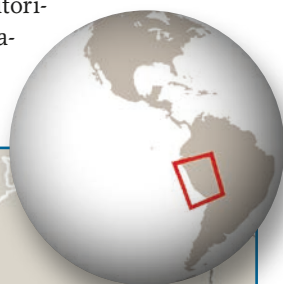
més de 4.600 m durant diversos dies i la seva salut començava a ser preocupant.

Fem un últim intent. L'Òscar ho donava tot per poder avançar uns escassos quilòmetres, però estava esgotat. Aconseguiu dormir a recer, gràcies a un àngel materialitzat en forma de pastor d'alpaques, de nom Juan Wilca. La neu tornava a amenaçar en fer acte de presència, i quan li demanem permís per acampar al porxo, on uns pernells de camèlid s'assecaven a sol i serena, ens ofereix llit i menjar. L'esposo passa la nit del lloro, i malgrat la pena que sentim, fem el darrer ball amb els nevados com a teló de fons i no dubtem en desfer el camí fins a Checacupe.

Descansem i replantegem l'itinerari, avançarem per l'altiplà fins a la frontera, sense guanyar tanta altitud ni desnivell. El pla B va resultar ple d'anècdotes: conversem amb el rebatejat

padre Miguel, un mossèn irlandès establert a Yanaoca, topem amb un concurs de bestiar al peu del volcà Pabellones, el més petit del país, ens emmirallem a les aigües turquesa del llac Langui-Layo, i passem una tarda surrealista amb els singulars veïns de Macarí.

Aquí ja no podem escapar de les carreteres de rectes infinites i d'escàs interès, vorejant el Titicaca. Més que mai, les persones van donar sentit al viatge i ens seguien obsequiant amb històries per atresorar. Negociar amb el Sr. Nelson, l'autoritat de la comunitat Incanan, perquè ens deixi acampar vora el riu,



ALBERT MARTÍNEZ (BASE GTOPO30)

mullant-nos sota una intensa tempesta elèctrica, o parlar amb el jove policia fronterer, que ens explicava com van viure la convulsa situació desencadenada pel cop d'estat del desembre anterior.

I és que el país viu immers en crisis constants. La població rural, la majoritària, segueix oblidada i pagant-ne les mancances: de serveis, d'accés a una educació i sanitat gratuïta i de qualitat, de comunicacions, de mobilitat i de productes bàsics. Els aliments, combustibles i la llenya s'han encarat tant, que ja no surt a compte ni transportar-los a zones més aïllades, i les famílies tenen autèntics problemes per accedir-hi. Si ho combinem amb unes noves generacions que no imaginem el seu futur treballant la duresa dels camps, el còctel resultant és una despoblació esfereïdora i històries personals que t'esquincen el cor. Pobles buits, que només pocs ancians es resisteixen a abandonar, incapaços d'emmotllar-se al frenesí de les ciutats on s'han refugiat els seus fills, fills que ja no tornaran o que en el pitjor dels casos, han perdut la vida cercant-ne una de millor.

Amb tot aquest paisatge humà, ple de bona gent que somriu i ho fa fàcil malgrat tot, forjada per la cruesa de l'altitud i l'àrid clima hivernal, anem arribant al final del viatge. Visitem Copacabana i la mística illa del Sol, on la llegenda diu que es van crear els dos primers inques, fundadors de Cusco, i passem els últims dies pedalant la N1 fins a La Paz.

Des que hem entrat a Bolívia, ens adonem que tot és una mica més precari, la brutícia s'amuntega als vorals de les carreteres i tampoc trobem allotjaments. Per contra, grans parròquies s'alcen a les places dels pobles més rellevants, i gruant una mica, resulta que els padres et deixen dormir a les dependències. Sense dutxa, però tot un luxe per evitar les gèlides nits, ens estem aburgessant.

Arribem a El Alto. Els dies previs d'asfalt i monotonia li resten èpica al moment, però veure La Paz, immensa als teus peus, custodiada per l'imponent Illimani i els fantasiosos telefèrics solcant delicadament l'aire, és una imatge de les que queda gravada per sempre més a la retina.

DADES PRÀCTIQUES

Rutes: basades en bikepacking.com i @wheelprintsories. 3.100 km i 65.000 m en 83 dies.

Connectivitat: trobarem zones sense cobertura. La senyalització de les carreteres és suficient i la navegació senzilla, però convé portar GPS o telèfon intel·ligent i un dispositiu satel·litzable.

Bicicleta i mecànica: recomanable una BTT amb suspensió frontal si volem una experiència confortable. Una bici cicloturista o gravel també farà la feina. Rodes mínim de 2.2 d'ample (trobarem pistes de calamina). Ruta realitzada amb una Orbea Alma del 2013, 26" tubeless, amb excel·lents resultats. Només hi ha tallers equipats a Huaraz o Cusco. Convé dur recanvis bàsics.

Terreny: pistes de terra majoritàriament en bon estat. S'acumula molt desnivell, cal estar mínimament entrenat. Més asfalt a partir de Cusco. Les carreteres principals solen comptar amb voral. És imprescindible dur llum per creuar els túnels del Cañón del Pato.

Logística: l'aigua i el menjar són accessibles, informeu-vos als pobles per ajustar provisions. Moure's amb transport rodat també és fàcil. Trobarem cotxes, ranxeres o col·lectius que ens portin a preu molt econòmic. No espereu ajuda altruista, demaneu-la si us cal i la trobareu. Als poblets hi ha allotjament o indrets on podem plantar la tenda, al mig de la plaça si cal. La simplicitat en la planificació la fa una bona ruta per a debutants. Cal dur un fogonet multifuel o d'alcohol (no trobarem cartutxos de gas), i un sistema de potabilització d'aigua.

Clima: la millor època és de juny a setembre; malgrat que és hivern, coincidirem amb l'estació seca. Cal esperar dies suaus o calorosos a cotes baixes (especialment al nord), però la temperatura cau en picat en pondre's el sol. Les nits poden ser extremadament fredes. És recomanable dur un sac de confort de -8°C mínim. A la meitat sud, són freqüents les tempestes elèctriques i ens pot sorprendre alguna forta nevada.

Altitud: la ruta discorre majoritàriament a 4.000 m, arribant a superar els 5.000. Convé aclimatar-se bé i estar atents als símptomes del mal d'altura si no volem posar-nos en perill.